

Nr 73.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

1:o) **Vissa anslagstekniska anordningar med avseende å byggnadsanslag till försvarsväsendet.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:tt under kapitalbudgeten (bilaga 2, sid. 1—14 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1943) föreslagit riksdagen medgiva, att anslag för försvarsväsendet till byggnadsarbeten och markförvärv må — om och i den mån anslagen, beräknade på grundval av 1941 års prisnivå, falla inom den med 1942 års försvarsbeslut avsedda kostnadsramen — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas med belopp, som erfordras för bestridande av merkostnader på grund av prisstegring.

I samband med 1942 års försvarsbeslut beräknades kostnaderna för de av beslutet direkt föranledda byggnadsarbetena under femårsperioden 1942/47 till ett belopp av 265 miljoner kronor. Därutöver beräknades emellertid tillhoppa 68 miljoner kronor under samma period för bestridande av kostnaderna för byggnadsändamål, vilka visserligen icke direkt föranleddes av försvarsbeslutet men vilka likväl förutsattes kunna komma att under perioden visa sig erforderliga för försvaret. Nu nämnda belopp innefattade icke kostnader för Stockholms garnisons utflyttning till Järvafältet eller för ammunitionsfabriken, beträffande vilka avskrivningsanslag icke skola beräknas, men däremot kostnader för tjänstebostäder.

I det följande göres med hänsyn härtill skillnad mellan följande olika byggnadsarbeten m. m., nämligen

- a. av försvarsbeslutet föranledda byggnadsarbeten m. m.,
- b. övriga i försvarsbeslutets kostnadsram ingående byggnadsarbeten m. m., samt
- c. byggnadsarbeten, vilkas avskrivningsbehov skall täckas med särskilda medel och vilka därför ej ingå i nämnda kostnadsram.

Fördelningen av de i försvarsbeslutets kostnadsram ingående beloppen mellan de olika försvarsgrenarna belyses av följande sammanställning, upp-

tagande medelsbehovet i miljoner kronor på grundval av prisläget den 1 juli 1941.

	Av försvarsbeslutet föranledda byggnadsarbeten	Övriga i försvars- beslutets kostnadsram ingående byggnads- arbeten	Summa	Avskrivnings- behov
Armén	90.0	50.0	140.0	65.0
Marinen	39.5	8.5	48.0	23.0
Flygvapnet	135.5	9.5	145.0	70.0
Summa kronor	265.0	68.0	333.0	158.0

De sålunda framlagda beräkningarna förutsatte, att vissa av 1941 års försvarsutredning framlagda förslag till byggnadsarbeten skulle icke komma till stånd eller i vart fall förskjutas till tid efter femårsperioden. Dessa arbeten representerade en byggnadskostnad av för armén 32 miljoner kronor, för marinen 4 miljoner kronor och för flygvapnet 5 miljoner kronor, d. v. s. sammanlagt 41 miljoner kronor.

Av det för femårsperioden 1942/47 totalt erforderliga anslagsbeloppet, 333 miljoner kronor, ha anvisats de belopp (i miljoner kronor), som framgå av efterföljande sammanställning:

	Beräknat medelsbehov	A n v i s a t			Återstå att anvisa
		å tilläggsstat för budgetåret 1941/42	å riksstaten för budgetåret 1942/43	Summa	
Armén	140.000	4.750	41.262	46.012	93.988
Marinen	48.000	2.150	12.227	14.377	33.623
Flygvapnet	145.000	2.500	43.700	46.200	98.800
Summa kronor	333.000	9.400	97.189	106.589	226.411

Läggas häremot svarande avskrivningsanslag till grund, erhålles följande sammanställning:

	Beräknat avskrivnings- behov	A n v i s a t			Återstående avskrivnings- behov
		å tilläggsstat för budgetåret 1941/42	å riksstaten för budgetåret 1942/43	Summa	
Armén	65.000	2.175	20.431	22.606	42.394
Marinen	23.000	1.075	6.106	7.181	15.819
Flygvapnet	70.000	0.858	21.487	22.345	47.655
Summa kronor	158.000	4.108	48.024	52.132	105.868

Vid anmälan i propositionen 1942: 270 av frågan om anvisande av medel för utförande av vissa av försvarsbeslutet föranledda byggnadsarbeten och andra inom förutnämnda anslagsram erforderliga arbeten betonade departementschefen, att ifrågavarande kostnadsberäkningar icke innebure ett ställningstagande i detalj till de särskilda av försvarsutredningen framlagda för-

slagen till byggnadsarbeten eller ett fastslående av att byggnadsarbeten i övrigt skulle utföras i den omfattning, varmed vid kostnadsramens avgränsning räknats. De särskilda byggnadsföretagen skulle bedömas successivt allteftersom de befunnos böra komma till utförande och det framstode som ett önskemål att byggnadskostnaderna såvitt möjligt reducerades och att följaktligen den kostnadsram, som i försvarspropositionen avmätts för byggnadsarbeten, i görligaste mån nedbringades.

I sin skrivelse nr 374, i anledning av propositionen 1942:210, anförde riksdagen vid behandlingen av de förslag till byggnadsarbeten, som framlagts i nämnda proposition, att riksdagen med avseende på byggnadsfrågorna mindre än måhända i andra föreliggande frågor kunnat taga en bestämd ställning. Emellertid förutsatte riksdagen, att största möjliga sparsamhet iakttoges vid byggnadsprogrammets förverkligande och att i sådant syfte vissa av riksdagen anförda synpunkter beaktades samt att endast de byggnadsåtgärder, som vore ur militär synpunkt oundgängligen nödvändiga, komme till utförande under femårsperioden.

Riksdagen, som underströk uttalandet om nödvändigheten av en inbördes avvägning mellan byggnadsföretagen med hänsyn till bristen på arbetskraft och byggnadsmateriel, förutsatte vidare, att Kungl. Maj:t vid framläggandet av anslagsäskanden för byggnadsarbeten för budgetåret 1943/44 skulle vara i stånd att förebbringa mera fullständiga utredningar rörande de olika byggnadsföretagen.

Departementschefen, som lämnat en ytterligare redogörelse för 1942 års riksdags ställning till byggnadsprogrammet, har härefter anført, bland annat, följande.

En förutsättning för att den av 1942 års riksdag beslutade förstärkningen av försvaret skall kunna planenligt genomföras är att byggnader för därav betingade nya ändamål bliva färdigställda inom kortast möjliga tid. Med hänsyn härtill är det uppenbarligen nödvändigt att koncentrera byggnadsverksamheten till de närmaste åren. Såsom riksdagen framhållit, måste emellertid vid byggnadsprogrammets genomförande särskilda åtgärder vidtagas för att trots arbetenas angelägenhet skapa säkerhet för att sparsamhetsintresset tillbörligen tillgodoses. Den ändamålsenligaste metoden härvidlag har ansetts vara att genom standardritningar och andra normer för de byggnadstekniska detaljernas utförande söka i möjligaste mån begränsa kostnaderna. Detaljprövningen av varje särskilt byggnadsobjekt, vilken med rådande brist på förgranskningsuppgifter lämpad personal med nödvändighet måste bliva synnerligen tidsödande, har härigenom kunnat förenklas. Sedan 1940 års militära byggnadsutredning till fullföljande av sin ursprungliga uppgift avgivit förslag till standardritningar för byggnader tillhörande försvarsväsendet, har Kungl. Maj:t därför genom beslut den 21 augusti 1942 fastställt sådana ritningar att, där så är möjligt, ligga till grund för utformandet av bland annat de byggnadsarbeten som erfordras för att möjliggöra försvarsbeslutets genomförande. Standardritningarna innefatta icke blott normer för planlösning och dylikt utan även, i enlighet med vad nyss antytts, bestämmelser rörande utformningen av vissa konstruktiva anordningar och inredningsdetaljer m. m. Härigenom ha ernåtts förenklingar och besparingar i tidigare tillämpade byggnadsnormer utan att byggnaderna

därigenom kunna sägas ha erhållit ett utförande, som kan komma att medföra förhållandevis stora underhållskostnader eller eljest kan vara ur ekonomisk synpunkt ofördelaktigt. I samband med fastställande av standardritningar för försvarets byggnader har det varit möjligt att lösgöra 1940 års militära byggnadsutredning från den direkta befattningen med nybyggnader för försvaret, så att utredningen i stället kan koncentrera sig på sådana uppgifter som exempelvis de omfattande reparations- och ändringsarbeten inom försvarets fastigheter, vilka blivit en följd bland annat av försvarsbeslutet.

I syfte att effektivisera samarbetet mellan de tre organ — arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, marinförvaltningens fortifikationsavdelning och flygförvaltningens byggnadsavdelning — som inom försvaret handha byggnadsverksamheten, har, framhåller departementschefen, Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1942 meddelat bestämmelser, som garantera ett närmare samarbete, under ledning av nuvarande chefen för arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, mellan de tre byggnadsorganen speciellt i vad avser upphandling av materiel och utbud av entreprenader. De hittillsvarande erfarenheterna av detta system ha visat sig vara gynnsamma.

Genom här berörda åtgärder torde, fortsätter departementschefen, hava skapats förutsättningar för att det omfattande byggnadsprogram, som nödvändiggjorts av försvarsbeslutet, skall kunna genomföras efter enhetliga grunder och för lägsta möjliga kostnad utan att därigenom anläggningarnas färdigställande försenas.

Departementschefen har vid sina beräkningar av medelsbehovet för nästkommande budgetår funnit lämpligast att anknyta dessa beräkningar till prisnivån den 1 juli 1941. I fråga om byggnadsanslagen under kapitalbudgeten har denna beräkningsgrund tillämpats, där det icke varit nödvändigt att till grund för anslagsberäkningarna lägga prisläget vid senare tidpunkt. I sistnämnda fall har dock, där så varit möjligt, angivits den mot prisläget den 1 juli 1941 korresponderande kostnadssumman för respektive byggnadsföretag.

De byggnadsföretag, för vilka kostnaderna enligt vad nu anförts beräknas på grundval av prisnivån den 1 juli 1941, kunna, framhåller departementschefen, enligt vad erfarenheterna under den sistförflutna tiden utvisat, ofta icke utan att äventyra byggnadernas ändamålsenlighet begränsas eller förenklas på sådant sätt att den därefter inträdda prisstegringen helt *motvägas*. Det synes därför nödvändigt att bereda möjligheter för Kungl. Maj:t att till förfogande ställa de ytterligare medel, som utöver av riksdagen anvisade anslag kunna erfordras för berörda merkostnaders bestridande. Att uppskjuta en sådan reglering av merkostnaderna till ett följande budgetår i avvaktan på nytt riksdagsbeslut om medelsanvisning är enligt departementschefens mening ofta icke möjligt med hänsyn till den relativt korta tid, som erfordras för de olika byggnadsföretagens färdigställande. Efter övervägande av de i nämnda hänseende föreliggande utvägarna har departementschefen efter samråd med chefen för finansdepartementet funnit den lämpligaste anordningen vara, att riksdagens bemyndigande inhämtas för Kungl. Maj:t

att efter framställning av vederbörlig myndighet medgiva överskridande av de inom ramen för 1942 års försvarsbeslut liggande anslag till byggnadsarbeten inom försvaret, som beräknats på grundval av 1941 års prisnivå, med belopp, som erfordras för bestridande av uppkommande merkostnader på grund av prisstegring. En förutsättning härför måste emellertid vara, att inom försvarsdepartementet verkställs prövning av nämnda framställningar genom särskild expertis rörande skäligheten av äskade tilläggsbelopp, i samband varmed jämväl kontroll måste ske rörande byggnadsföretagens överensstämmelse med fastställda byggnadsritningar och byggnadsnormer. Det är departementschefens avsikt att framdeles, därest riksdagen lämnar sådant bemyndigande, för Kungl. Maj:t framlägga förslag till i sistnämnda hänseende erforderliga åtgärder. Av det sagda framgår, att ifrågasvarande bemyndigande bör gälla jämväl av 1942 års riksdag anvisade anslag till byggnadsarbeten av denna art. Givet är, att jämväl anslag som anvisats eller må komma att anvisas för byggnadsföretag, som icke ligga inom ramen för 1942 års försvarsbeslut, i många fall komma att visa sig otillräckliga till följd av inträdda prisstegringar. Departementschefen förutsätter, att påbörjade eller beslutade företag utan hinder därav skola få fullföljas, varefter, sedan de slutliga kostnaderna kunna säkrare överblickas, tilläggsanslag till följd av prisstegringar böra äskas av riksdagen.

Departementschefen utgår från att merkostnader på grund av prisstegringar för inom ramen för 1942 års försvarsbeslut liggande byggnadsarbeten skola bestridas utom den i propositionen 1942: 210 angivna kostnadsramen i den mån denna icke till följd av sakliga besparingar kan komma att lämna utrymme härför.

Departementschefen har erinrat, att han vid anmälan av de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, förordat, att även för byggnadsanslagens del övergång sker till den anslagstyp, som för de större materielanskaffningsanslagen å nämnda huvudtitel tillämpats från och med innevarande budgetår. Det bör framhållas, att statsmakternas möjligheter att pröva behovet av de särskilda byggnadsföretagen härigenom icke beskäras. Departementschefen föreslår alltså, att för envar av arméförvaltningens, marinförvaltningens och flygförvaltningens delfonder av försvarsväsendets fastighetsfond anvisas ett investeringsanslag med omkring en fjärdedel av det belopp, som enligt förut återgivna beräkningar återstår att anvisa för de i det föregående med a. och b. betecknade byggnadsföretagen. Då sistnämnda belopp enligt det föregående för envar av de tre delfonderna utgör respektive 93,988 miljoner kronor, 33,623 miljoner kronor och 98,800 miljoner kronor, skulle alltså årsanslagen uppföras med, i avrundade tal, respektive 23.5 miljoner kronor, 8.4 miljoner kronor och 24.7 miljoner kronor. De häremot svarande årliga avskrivningsanslagen kunna med ledning av de i det föregående lämnade uppgifterna beräknas till respektive 10.6 miljoner kronor, 4 miljoner kronor och 11.9 miljoner kronor.

För nästa budgetår anser sig departementschefen böra beräkna de anslag, som för ifrågasvarande ändamål böra upptagas under sagda delfonder, till

för arméförvaltningens delfond	kronor	24,000,000
» marinförvaltningens »	»	10,000,000
» flygförvaltningens »	»	25,000,000

I anslutning till vad sålunda anförts rörande beräkningen för nästkommande budgetår av anslag till kapitalinvesteringar för byggnadsändamål torde, framhåller departementschefen, Kungl. Maj:t böra bemyndigas att för tillgodo-seende av medelsbehovet för de av departementschefen å kapitalbudgeten under försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1943/44 eller i särskild proposition förordade byggnadsföretagen överskrida nämnda anslag inom ramen för de förut angivna belopp, som återstå att anvisa för de vid försvarsbeslutet avsedda byggnadsföretagen, eller för arméförvaltningens delfond 93,988 miljoner kronor, för marinförvaltningens delfond 33,623 miljoner kronor och för flygförvaltningens delfond 98,800 miljoner kronor. Det torde, fortsätter departementschefen, böra ankomma på Kungl. Maj:t att i anslutning till kostnadsberäkningarna för nu ifrågavarande anslag fördela de särskilda anslagen, med rätt för Kungl. Maj:t att därvid, på sätt 1942 års riksdag förutsatt, vidtaga jämkningar i de sålunda beräknade beloppen.

Under de senaste åren ha vid ett flertal tillfällen myndigheterna framställt äskanden om anslag för byggnadsändamål vid sådan tidpunkt, att ärendet icke kunnat underställas riksdagen. I vissa fall ha äskandena avsett byggnadsföretag beträffande vilka tvekan kunnat föreligga huruvida kostnaderna borde bestridas över förskottsstat men vilka det oaktat ur beredskaps- eller andra synpunkter varit av så angelägen art, att Kungl. Maj:t prövat förskotts-anvisning eller bemyndigande för ämbetsverket att av omhänderhavande medel förskjuta kostnaderna vara befogad. Täckningsanslag ha sedermera i vanlig ordning äskats hos riksdagen. Då det syns departementschefen principiellt riktigast, att kostnader av denna art bestridas direkt från rikstatsanslag, utgår departementschefen från att Kungl. Maj:t skall äga att i undantagsfall, då så prövas oundgängligen erforderligt, taga förutnämnda anslag i anspråk för ändamål av denna art, givetvis utan överskridande av den ram, som i samband med försvarsbeslutet angivits för försvarets byggnadskostnader. Anmälan om sådan anvisning torde dock böra ske till nästföljande riksdag.

1942 års riksdag anvisade medel till följande byggnadsföretag å Järvafältet, nämligen ordnandet av förläggningar för första tygkompaniet och tygförvaltningsskolan, för arméns intendenturförråd och första intendenturkompaniet och för Göta pansarlivgarde. I propositionen 1942: 352 beräknades kostnaderna för avskrivning till femtio procent av dessa investeringar skola täckas med särskilda medel. Chefen för finansdepartementet erinrade i propositionen om att denna avskrivningsanordning — som från början tänkts att gälla endast beträffande kostnaderna för Stockholms garnisons utflyttning till Järvafältet, och för ammunitionsfabriken — härigenom utsträcktes att omfatta även sådana i samband med den nya försvarsorganisationen upprättade förband, som förlagts till Järvafältet.

I sin skrivelse 1942: 429 framhöll riksdagen — med förmlan att riksdagen ej ansett sig böra framställa erinran mot ladugårdsgärdesmedlens användning till avskrivning av förenämnda anslag till militära byggnadsföretag å Järvafältet — önskvärdheten av större klarhet om riktlinjerna för ladugårdsgärdesmedlens och andra liknande möjligen förefintliga militära markförsäljningsmedels användning för försvarsändamål. Såsom riksdagen vidare anförde hade det kunnat göras gällande, att den nu tillämpade anordningen ej helt överensstämde med de strävanden att uppnå största möjliga enhetlighet och översiktlighet, som tagit sig uttryck i omläggning av budgetsystemet och kapitalredovisningen.

1941 års försvarsutredning utgick ifrån att samtliga med Stockholms garnisons utflyttning till Järvafältet förenade kostnader, liksom även kostnaderna för ammunitionsfabrikens förflyttning från Marieberg, skulle till den del de icke belöpte på markförvärv till femtio procent avskrivas med särskilda medel. Samma ståndpunkt intogs i propositionen 1942: 210. Riksdagen hade icke något att häremot erinra. Med de särskilda medlen torde ha avsetts nettoinkomsterna från den av djurgårdskommissionen bedrivna exploateringen av Ladugårdsgärde, Johanneshov—Kvarnängen samt försvarets andel i Marieberg—Konradsbergsområdet. Dessa inkomster redovisas för närvarande å särskilda diversemedelstitlar i statskontoret.

Departementschefen utgår ifrån att det avsteg från numera eljest tillämpade budgetprinciper, som nu berörda avskrivningssystem utgör, skall upphöra då Stockholms garnisons och ammunitionsfabrikens nya etablissemang äro färdigställda. Till dess bör emellertid, framhåller departementschefen, den hittills icke fullt konsekvent tillämpade ordningen bibehållas att för ifrågavarande ändamål särskilda avskrivningsanslag icke skola beräknas å riksstaten utan härför tillgripas nyssberörda särskilda medel, som därvid torde få betraktas som en enhet.

I förutnämnda kvotanslag till kapitalinvesteringar för byggnadsändamål böra, framhåller departementschefen, icke inbegripas byggnadsföretag, beträffande vilka avskrivningsanslag böra på sätt nu anförts i särskild ordning anvisas (i det föregående med c. betecknade byggnadsföretag). För dessa arbeten böra byggnadsanslag i vanlig ordning upptagas å kapitalbudgeten. Ej heller böra i kvotanslagen ingå medel för investeringar till följd av beslut före tillkomsten av 1942 års försvarsbeslut eller för de övriga investeringar, som icke skola inrymmas inom ramen för de vid försvarsbeslutet beräknade byggnadskostnaderna och som alltså ej äro att hänföra till de med a. och b. betecknade investeringarna. Även för sådana ändamål böra särskilda byggnadsanslag anvisas. Hit äro att hänföra sådana kostnader för markinköp, vilka icke särskilt medtagits vid beräkningarna av förutnämnda kvotanslag. Under Kungl. Maj:ts prövning föreligga ett antal äskanden om anslag till markförvärv. Från myndigheternas sida har anmälts, att ytterligare äskanden av denna art äro att emotse.

Utskottet.

I sin skrivelse i anledning av 1942 års försvarsproposition uttalade riksdagen vid behandlingen av de förslag till byggnadsarbeten, som framlagts av Kungl. Maj:t, att det, då något detaljerat program för de olika byggnadsföretagen icke föreläge, icke varit möjligt för riksdagen att underkasta byggnadsprojekten någon ingående granskning. Riksdagen förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t vid framläggandet av anslagsäskanden för byggnadsarbeten för budgetåret 1943/44 skulle vara i stånd att förebringa mera fullständiga utredningar rörande de olika byggnadsföretagen än som för det dåvarande varit möjligt.

Vid sin granskning av de av departementschefen under kapitalbudgeten för nästa budgetår framlagda byggnadsförslagen nödgas utskottet konstatera, att trots riksdagens därom framställda önskemål närmare utredning rörande de olika byggnadsföretagen icke förebragts varken ur behovs- eller kostnadssynpunkt. Då utskottet det oaktat finner sig böra tillstyrka riksdagen att anvisa medel för ändamålet, sker detta med hänsynstagande till att planläggningsarbetet på ifrågavarande område otvivelaktigt varit både omfattande och tidskrävande och att särskilda svårigheter måst föreligga att exakt angiva utrymmesbehoven. Utskottet vill emellertid uttala sin förväntan, att det skall bliva möjligt för Kungl. Maj:t att för nästa års riksdag framlägga en detaljerad redogörelse rörande byggnadsbehovet, så att riksdagen vid bedömandet av dessa frågor äger säkrare hållpunkter än hittills såväl med avseende å byggnadsföretagens omfattning som beträffande kostnadsberäkningarna.

I detta sammanhang vill utskottet, i anslutning till vad föregående års riksdag anförde vid behandlingen av motsvarande ärende, framhålla angelägenheten av att största möjliga sparsamhet iakttages vid byggnadsprogrammets förverkligande och att endast de byggnadsåtgärder, som äro ur militär synpunkt oundgängligen nödvändiga, komma till utförande under femårsperioden.

Utskottet övergår härefter till frågan om vissa anslagstekniska anordningar med avseende å byggnadsanslagen till försvarsväsendet.

I fråga om beräkningen av anslagen för byggnadsändamål för nästa budgetår har departementschefen för åstadskommande av enhetlighet funnit lämpligt att anknyta beräkningarna till prisnivån den 1 juli 1941. Detta medför, att medel måste ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av till följd av prisstegring uppkommande merkostnader. På av departementschefen anförda skäl finner sig utskottet böra tillstyrka, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att efter framställning av vederbörande myndighet medgiva överskridande av de inom ramen för 1942 års försvarsbeslut liggande anslag till byggnadsarbeten inom försvaret, som beräknats på grundval av 1941 års prisnivå, med belopp, som erfordras för bestridande av dylika merkostnader. Dessa kostnader förutsättas falla utom den i försvarsbeslutet angivna kostnadsramen, i den mån denna icke till följd av sakliga besparingar kan komma att lämna utrymme därför. Samma bemyndigande bör jämväl gälla för av 1942 års riksdag anvisade anslag till byggnadsarbeten.

Vidkommande finansieringen av de på kapitalbudgeten belöpande byggnadskostnaderna föreslår departementschefen, att samma principer tillämpas

som gälla för de större materielanskaffningsanslagen under fjärde huvudtiteln. Detta innebär, att under var och en av de tre i försvarsväsendets fastighetsfond ingående delfonderna uppföres ett investeringsanslag, beräknat till omkring en fjärdedel av det belopp, som återstår att anvisa för de fyra budgetåren 1943/44—1946/47. I överensstämmelse härmed hava under rubriken Vissa byggnadsarbeten m. m. för nästa budgetår upptagits följande anslag, nämligen under arméförvaltningens delfond 24,000,000 kronor, under marinförvaltningens delfond 10,000,000 kronor och under flygförvaltningens delfond 25,000,000 kronor. Då praktiska fördelar torde kunna vinnas vid en utskiftning över hela femårsperioden av jämväl byggnadsanslagen, finner sig utskottet böra tillstyrka departementschefens ifrågavarande förslag. Departementschefen förutsätter, att dessa kvotanslag skola kunna tagas i anspråk för tillgodoseende av medelsbehovet ej endast för de byggnadsföretag m. m., för vilka redogörelser lämnats i årets kapitalbudget, utan även för vissa andra dylika företag, som enligt riksdagens beslut i anledning av särskild proposition kunde komma till utförande under nästa budgetår. Här emot synes icke något vara att erinra. I enlighet med ovan angivna principer torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att överskrida dessa kvotanslag — förutom såsom ovan nämnts med belopp till mötande av prisstegringar — inom ramen för de belopp, som återstå att anvisa under byggnadsperioden. Det synes utskottet vidare påkallat att, såsom av departementschefen jämväl förutsättes, Kungl. Maj:t må äga att inom ramen för de av riksdagen anvisade medlen vidtaga jämkningar i de för de olika företagen beräknade beloppen.

Såsom allmän regel gäller, att de investeringsanslag, som upptagas under vart och en av de tre i försvarsväsendets fastighetsfond ingående delfonderna, endast få tagas i anspråk för investeringar, som av riksdagen godkänts. Såsom departementschefen framhållit, kunna dock fall inträffa, då fråga om anslag för byggnadsändamål uppkommer vid en sådan tidpunkt, att ärendet icke utan en allvarlig tidsutdräkt kan underställas riksdagens prövning. I dylika undantagsfall och då så prövas oundgängligen erforderligt, synes utskottet Kungl. Maj:t böra medgivas rätt att för ändamålet bestrida kostnaderna från förenämnda anslag, givetvis utan överskridande av den i försvarsbeslutet angivna totala kostnadsramen. Anmälan om sådan anvisning torde dock böra ske till näst följande års riksdag.

Vad departementschefen anfört i de delar, varom utskottet icke särskilt yttrat sig, har icke givit utskottet anledning till erinran.

I nu förevarande sammanhang får utskottet under åberopande av det anförda hemställa,

att riksdagen må medgiva, att anslag för försvarsväsendet till byggnadsarbeten och markförvärv må — om och i den mån anslagen, beräknade på grundval av 1941 års prisnivå, falla inom den med 1942 års försvarsbeslut avsedda kostnadsramen — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas med belopp, som erfordras för bestridande av merkostnader på grund av prisstegring.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

2:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** Ordnande av första tygkompaniets och tygförvaltningsskolans förläggning å Järvafältet. Ordnande av arméns intendenturförråds och första intendenturkompaniets förläggning å Järvafältet. Ordnande av Göta pansarlivgardes förläggning. Ordnande av Svea livgardes förläggning å Järvafältet. Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ifrågavarande ändamål (punkterna 1—5) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Marinförvaltningens delfond.

3:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 6) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Flygförvaltningens delfond.

4:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, sid. 44—72) att

dels till Vissa byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 25,000,000 kronor;

dels ock medgiva, att ifrågavarande anslag må överskridas — förutom på sätt av departementschefen angivits i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1943 med belopp, som betingas av prisstegring — inom ramen av ett belopp av 98,800,000 kronor, i den mån så erfordras för tillgodoseende av medelsbehovet för de byggnadsföretag m. m., som enligt riksdagens beslut i anledning av vad i nämnda statsrådsprotokoll under flygförvaltningens delfond eller i särskild proposition anföres skola komma till utförande med anlitande av berörda anslag.

Under denna punkt har departementschefen anmält frågor om medelsanvisning för vissa byggnadsföretag vid flygvapnet, vilka, såsom under punkten 1:o) i detta utlåtande angivits, komma att draga kostnader av tillsammans 98,800,000 kronor under budgetåren 1943/47, i vilket belopp kostnader, som äro föranledda av prisstegring, dock icke äro inräknade. För nämnda byggnadsarbeten skulle enligt den förut lämnade redogörelsen anvisas för budgetåret 1943/44 ett investeringsanslag av 25,000,000 kronor. Departementschefen har sålunda anmält följande byggnadsföretag under denna punkt.

Västmanlands flygflottilj. Kostnaderna för Västmanlands flygflottiljs ut-

flyttning till Hässlö beräknas liksom i 1942 års försvarsbeslut till i runt tal 7,300,000 kronor, varav 1,700,000 kronor beräknats i anslag för budgetåren 1941/42 och 1942/43. Beträffande byggnadsprogrammets genomförande framhåller departementschefen, att det tills vidare bör anstå med uppförande av musikbyggnad och gymnastiksalsbyggnad jämte badstuvadavdelning samt idrottsplats, vilka byggnader kostnadsberäknats till 424,000 kronor. Frågan om anordnande av bilverkstad vid flottiljen anses av departementschefen böra få avgöras av Kungl. Maj:t efter ytterligare utredning i ärendet. Departementschefen beräknar i anslutning till dessa förordade inskränkningar i byggnadsprogrammet för nästa år ett medelsbehov för Västmanlands flygflottiljs del av 5,000,000 kronor.

Roslagens flygflottilj. Totalkostnaderna för byggnadsprogrammet för denna flottilj beräknades vid 1942 års riksdag till 1,716,000 kronor, varav 900,000 kronor belöpt å budgetåren 1941/42 och 1942/43. För nästa budgetår uppskattar departementschefen medelsbehovet till 400,000 kronor. Därvid förutsättes, att avsedd ombyggnad av kanslihus samt utökning av matsalsbyggnad för manskap och av mässutrymmen för underofficerare skola uppskjutas, medan däremot tjänstebostäder för kökspersonal skola uppföras i den omfattning, som Kungl. Maj:t finner böra komma till stånd. För uppförande av tjänstebostäder för officerare och underofficerare beräknas icke några medel under nästa budgetår.

Östgöta flygflottilj. Medelsbehovet för byggnadsarbeten vid denna flottilj har för femårsperioden 1942/47 beräknats till 1,496,000, och av detta belopp ha av fjolårets riksdag beräknats 800,000 kronor att utgå av då anvisat anslag för flygvapnets byggnader. För nästa budgetår räknar departementschefen med ett medelsbehov av 220,000 kronor. Häri ingå icke kostnader för renovering av mässutrymmen för officerare, uppförande av gymnastiksalsbyggnad och utökning av intendenturförråd, enär dessa byggnadsarbeten förutsättas skola tills vidare uppskjutas. Bland byggnadsarbeten, som anses skola utföras under nästa budgetår, märkas devieringsbana och bostäder för kökspersonal m. fl. I fråga om de sistnämnda kommer Kungl. Maj:t dock att närmare pröva frågan om dessa bostäders uppförande.

Jämtlands flygflottilj. Vid 1942 års riksdag beräknades totalkostnaderna för byggnadsarbeten vid denna flottilj till 1,815,000 kronor. Härav hava för budgetåren 1941/42 och 1942/43 beräknats sammanlagt 1,000,000 kronor. Vidkommande byggnadsarbetena under nästa budgetår framhåller departementschefen, att det bör anstå med uppförande av gymnastiksalsbyggnad, emballageförråd och inomhusskjutbana ävensom med istandsättande av officersbostad, vilka arbeten tillhopa kostnadsberäknats till 360,400 kronor. För utökning av garage beräknas däremot 42,400 kronor, för förlängning av flottiljens slip 20,000 kronor och för devieringsbana 6,000 kronor. Liksom i fråga om andra flottiljer förutsättes Kungl. Maj:t skola pröva frågan om uppförande av bostäder för kökspersonal m. fl. vid denna flottilj.

Departementschefen beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 390,000 kronor.

Krigsflygskolan. Departementschefen har icke funnit anledning att i annan mån frångå den av 1942 års riksdag beräknade kostnadsramen för femårsperiodens byggnadsprogram för krigsflygskolan än att medel beräknas för anordnande av en devieringsbana. Totalkostnaderna för byggnadsarbetena vid krigsflygskolan uppskattas sålunda till 1,279,000 kronor, och för nästa budgetår räknar departementschefen med ett belopp av 390,000 kronor. Härvid förutsättes, att gymnastikbyggnad och tjänstebostäder för ogifta kaptener icke skola komma till utförande under nästa budgetår.

I detta sammanhang har departementschefen anmält, att Kungl. Maj:t den 20 november 1942 medgivit, att flygförvaltningen må disponera högst 145,000 kronor för uppförande av en hangarbyggnad å Ljungbyhed av ett av 1940 års riksdag anvisat anslag om 175,000 kronor till hangarbyggnad m. m. för flygvapnets flygreservskola, vilken byggnad då avsetts skola uppföras i Kvidinge. Flygreservskolan hade emellertid förlagts till annan plats, och hangaren hade visat sig erforderlig i Ljungbyhed, dit flygreservskolan senare kommer att förläggas.

Västgöta flygflottilj. Det sammanlagda medelsbehovet för byggnader vid denna flottilj beräknades vid 1942 års riksdag till sammanlagt 2,331,000 kronor för femårsperioden 1942/47. För budgetåren 1941/42 och 1942/43 beräknades tillhoppa 1,300,000 kronor. För nästa budgetår beräknar departementschefen för denna flottilj ett medelsbehov av 990,000 kronor. Då merkostnader i förhållande till vad tidigare beräknats visat sig uppkomma för anordnande av yttre ledningar m. m., förutsätter departementschefen, att kostnadsökningen i denna del skall motvägas genom att begränsa byggnadsprogrammet. Sålunda anser departementschefen tills vidare böra anstå med uppförande av vissa tjänstebostäder och ett emballageförråd. Det har syntts departementschefen böra få bero på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån medel böra avses för anordnande av matsals- och mässutrymmen för manskap.

Skaraborgs flygflottilj. För byggnadsarbeten vid Skaraborgs flygflottilj under femårsperioden 1942/47 har beräknats ett medelsbehov av 2,865,000 kronor, och för ändamålet har för budgetåren 1941/42 och 1942/43 räknats med tillhoppa 1,700,000 kronor. Vid uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår har departementschefen utgått från att utöver tidigare beräknade byggnader bilverkstaden bör utökas för en kostnad av 30,000 kronor, vilket befunnits erforderligt med hänsyn till att flottiljen på grund av sitt läge är i hög grad beroende av biltransporter, samt att en devieringsbana bör tillkomma för en beräknad kostnad av 6,000 kronor. Uppkommande merkostnader för yttre ledningar hava förutsatts skola motvägas av vissa inskränkningar i byggnadsprogrammet i övrigt. För nästa budgetår har departementschefen för denna flottilj räknat med ett medelsbehov av 1,000,000 kronor.

Svea flygflottilj. I 1942 års plan beräknades byggnadskostnaderna för denna flottilj till 2,232,000 kronor och härav har av 1942 års riksdag vid anvisande av medel för byggnadsändamål vid flygvapnet för budgetåren 1941/42

och 1942/43 räknats med sammanlagt 1,400,000 kronor. För nästa budgetår har departementschefen icke beräknat några medel för byggnadsarbeten vid Svea flygflottilj.

Gotha flygflottilj. Kostnaderna för byggnadsprogrammet för denna flottilj beräknades vid 1942 års riksdag till 1,984,000 kronor, och av detta belopp beräknades 1,500,000 kronor för budgetåren 1941/42 och 1942/43. Departementschefen har nu anmält, att han icke funnit anledning frångå 1942 års byggnadsprogram för flottiljen i annan mån, än att en devieringsbana för en kostnad av 6,000 kronor synts böra tillkomma. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet för denna flottiljs del till 490,000 kronor.

Skånska flygflottiljen. För budgetåret 1942/43 har 1942 års riksdag anvisat ett anslag av 1,800,000 kronor för denna flygflottilj. Flygförvaltningen har nu angivit kostnaderna för flottiljens förläggning till 11,891,000 kronor, varvid utöver tidigare beräknade arbeten förutsatts anordnande av en bilverkstad, kostnadsberäknad till 40,000 kronor och en sopförbränningsanläggning för 5,000 kronor. Därjämte har räknats med en ökning av kostnaderna för flygverkstad med 75,000 kronor.

För egen del uttalar departementschefen i huvudsak följande. Ställning har ännu icke kunnat tagas till frågan om markförvärvens slutliga omfattning och om förvärv av fastigheten Valhallsborg jämte det därmed sammanhängande spörsmålet om anordnande av mässbyggnad för officerare. För att flygflottiljens etablissement skall kunna färdigställas inom beräknad tid, borde medel dock beräknas i ungefär den omfattning, som flygförvaltningen föreslagit. En gymnastiksalsbyggnad och badinrättning, som upptagits i flygförvaltningens byggnadsprogram, borde emellertid tills vidare icke komma till utförande. Med hänsyn härtill beräknade departementschefen medelsbehovet för budgetåret 1943/44 till i avrundat tal 3,200,000 kronor. Vid den fortsatta utredningen rörande flottiljens byggnadsfrågor borde undersökas, huruvida icke medelsbehovet för verkstäder kunde begränsas till av försvarsutredningen angivna belopp. Frågan om anordnande av bilverkstad syntes icke behöva prövas i nu förevarande sammanhang.

Södermanlands flygflottilj. För denna flottilj uppskattades kostnaderna vid 1942 års riksdag till 1,038,000 kronor under femårsperioden 1942/47 och härav beräknades för budgetåret 1942/43 ett belopp av 900,000 kronor. Flygförvaltningen har nu räknat med vissa ytterligare byggnadsbehov för en sammanlagd kostnad av 63,000 kronor, varjämte medel beräknats för en devieringsbana vid flottiljen. Departementschefen anser, att det ursprungliga byggnadsprogrammet bör utökas allenast i så måtto, att medel beräknas för tjänstebostäder för kökspersonal till ett belopp av 64,000 kronor under nästa budgetår, och att 6,000 kronor avses för devieringsbanan. Övriga byggnadsarbeten har departementschefen ansett böra uppskjutas, och han räknar alltså för nästa budgetår med ett medelsbehov för byggnadsarbeten vid denna flottilj av 70,000 kronor.

I detta sammanhang har departementschefen anmält, att Kungl. Maj:t enligt beslut den 31 juli 1942 medgivit, att flygförvaltningen av det av 1941 års riksdag anvisade anslaget av 3,500,000 kronor till nytt kasernetablissement

för fjärrspaningsflottilj finge disponera högst 215,000 kronor för vissa reparations- och nyanläggningsarbeten å Södermanlands flygflottiljs flygfält, vilka arbeten befunnits erforderliga med hänsyn till markens svaga beskaffenhet.

Kalmar flygflottilj. För denna flottilj räknar departementschefen med ett medelsbehov av allenast 6,000 kronor under nästa budgetår, nämligen för anordnande av en devieringsbana.

Brävalla flygflottilj. Byggnadsarbetena vid Brävalla flygflottilj hava tidigare beräknats kunna utföras inom en kostnadsram av 9,500,000 kronor, varav för budgetåren 1941/42 och 1942/43 tillhopa 5,000,000 kronor. Flygförvaltningen har nu beräknat ytterligare byggnadsbehov, men departementschefen finner det böra undersökas, huruvida icke det återstående byggnadsprogrammet kan så begränsas, att kostnadsramen icke behöver överskridas. Det borde därvid särskilt undersökas, om icke medelsbehovet för tygverkstad och för bostäder kunde begränsas. I avvaktan på utredning härutinnan anser departementschefen, att idrottsplats och bilverkstad tills vidare icke skola komma till utförande. Däremot föreslår departementschefen, att en devieringsbana anordnas. För nästa budgetår uppskattar departementschefen i anslutning härtill medelsbehovet till 4,180,000 kronor.

Hallands flygflottilj. Departementschefen har erinrat om att vissa frågor rörande markförvärv för Hallands flygflottilj ävensom det därmed sammanhängande spörsmålet om flottiljens förläggning i viss mån voro svävande vid framläggande av förslag i ärendet för 1942 års riksdag. Kungl. Maj:t hade därför utverkat riksdagens bemyndigande att taga slutlig ställning till frågan om flottiljens förläggande till Halmstad. Sedan ytterligare utredning verkstälts i ärendet, hade Kungl. Maj:t genom särskilt beslut godkänt av flygförvaltningen framlagt förslag till förläggning av flottiljen i Halmstad.

Flygförvaltningen har nu beräknat kostnaderna för Hallands flygflottiljs etablissemang till sammanlagt 12,320,000 kronor. Av 1942 års riksdag hava för ändamålet anvisats 630,000 kronor.

Departementschefen har i vad angår byggnadsfrågorna uttalat, att det icke syntes uteslutet, att byggnadsprogrammet jämväl för denna flygflottilj kunde i vissa avseenden begränsas eller i varje fall att byggnadsprogrammets genomförande kunde i vissa delar anstå. Gymnastiksalsbyggnad och badstubbavdelning samt bilverkstad syntes sålunda tills vidare icke böra komma till utförande. Vidare borde undersökas, huruvida icke medelsbehovet för tygverkstad och bostäder kunde begränsas. Med hänsyn härtill har departementschefen beräknat medelsbehovet under nästa budgetår till 7,000,000 kronor.

Hälsinge flygflottilj. I försvarspropositionen till 1942 års riksdag beräknades kostnaderna för förläggning av Hälsinge flygflottilj till Söderhamn till omkring 16,200,000 kronor. Av flygförvaltningen nu framlagd kostnadsberäkning slutar å ett belopp av 15,903,000 kronor; minskningen i kostnaderna beror på att flottiljens förläggning ändrats. Departementschefen har emellertid funnit erforderligt att undersöka, huruvida icke en begränsning av den synnerligen omfattande tjänstebostadsbebyggelsen skulle kunna vara möjlig, och ifrågasätter jämväl andra kostnadsbesparingar genom reducering av

byggnadsprogrammet; gymnastiksalsbyggnad och badstubadavdelning böra sålunda tills vidare icke uppföras.

Medelsbehovet beräknas på grund härav av departementschefen till 4,950,000 kronor för nästa budgetår mot av flygförvaltningen angivna 5,000,000 kronor.

Upplands flygflottilj. Enligt 1942 års försvarsbeslut skall en ny jaktflottilj, Upplands flygflottilj, uppsättas med förläggning till Ärna i trakten av Uppsala. Byggnadskostnaderna vid denna flottilj beräknades — frånsett utgifter för markförvärv — till i runt tal 12,900,000 kronor, varav 5,000,000 kronor tagits i beräkning vid anvisande av medel för budgetåret 1942/43.

Med hänsyn till att flygförvaltningen nu anmält nya byggnadsbehov har departementschefen funnit erforderligt att jämväl för denna flygflottiljs del föreslå vissa inskränkningar i byggnadsprogrammet, men tillstyrker å andra sidan beräkning av medel för anordnande av en devieringsbana, ehuru kostnader därför icke beräknats i det ursprungliga byggnadsprogrammet. Departementschefen förutsätter vidare, att vissa delar av byggnadsprogrammet skola bli föremål för ytterligare överväganden i syfte att söka åstadkomma kostnadsbesparingar. Medelsbehovet för flottiljen beräknas i anslutning härtill av departementschefen till 6,500,000 kronor för budgetåret 1943/44.

Blekinge flygflottilj. Kostnaderna för denna flottiljs uppsättning beräknades vid 1942 års riksdag till 15,000,000 kronor, varav dock ett belopp av 900,000 kronor anvisats för markförvärv av 1941 års riksdag. För budgetåret 1942/43 beräknades, utöver ifrågavarande 900,000 kronor, ett medelsbehov för flottiljen av 2,600,000 kronor.

Ett av flygförvaltningen nu framlagt förslag om beräkning av större medelsbehov än tidigare förutsatts för tjänstebostäder har departementschefen icke biträtt. Utförandet av musikbyggnad, gymnastikbyggnad och badstubadavdelning samt badhus föreslås av departementschefen skola uppskjutas. Totalkostnaderna synas därjämte möjligen kunna ytterligare nedbringas genom att utesluta vissa bostadsbyggnader för ogifta officerare och underofficerare och genom att behovet av intendenturverkstäder och tvättstuga åtminstone tillsvi vidare tillgodoses genom anlitan de av marinens motsvarande inrättningar i Karlskrona. Departementschefen beräknar medelsbehovet för budgetåret 1943/44 till 7,500,000 kronor.

Flygkadettskolan. Vid 1942 års riksdag beräknades byggnadskostnaderna för flygkadettskolan, som skall förläggas i anslutning till Upplands flygflottilj, till sammanlagt 2,444,000 kronor. Departementschefen hade dock ansett närmare övervägande erforderligt rörande behovet av tjänstebostäder i den omfattning, som räknats med av försvarsutredningen. För budgetåret 1942/43 har räknats med ett belopp av 1,600,000 kronor för etablissem entets påbörjande. För tiden intill den 1 juli 1944 föreslår departementschefen nu ett medelsbehov av i avrundat tal 750,000 kronor.

Norrbottens flygbaskår. För byggnadsarbeten vid Norrbottens flygbaskår beräknades vid 1942 års riksdag ett medelsbehov av i runt tal 2,400,000 kronor, varav för budgetåret 1942/43 2,000,000 kronor. Departementschefen uppskattar

nu medelsbehovet för kårens del till 550,000 kronor under nästa budgetår. Ökningen av medelsbehovet i förhållande till det vid fjolårets riksdag angivna hänför sig till uppkommet behov att öka tygförråd och garageutrymmen och till att medel också avses för en devieringsbana.

I detta sammanhang har departementschefen anmält, att Kungl. Maj:t enligt beslut den 17 juli 1942 på framställning av flygförvaltningen medgivit, att flygförvaltningen för uppförande av tre byggnader för befälsbostäder vid flygbaskåren finge disponera högst 285,000 kronor av det vid 1941 års riksdag anvisade anslaget om 1,095,000 kronor till bostadsbyggnader för kåren, ehuru enligt den plan för bostadsbebyggelsen, som låg till grund för riksdagsbeslutet, i detta skede av byggnadsprogrammet skulle ha uppförts bostäder för verkstadspersonal. Medgivandet betingades av ökat behov av befälsbostäder, samtidigt som behovet av bostäder för verkstadspersonal befanns mindre trän-gande.

Centrala flygverkstaden å Malmen jämte försökscentral. Liksom vid 1942 års riksdag beräknar departementschefen byggnadskostnaderna för centrala flygverkstaden å Malmen jämte försökscentralen till ett belopp av i runt tal 3,450,000 kronor under femårsperioden 1942/47. Av detta belopp hava 2,200,000 kronor tidigare tagits i beräkning vid anvisande av medel för byggnadsändamål under budgetåren 1941/42 och 1942/43. För nästa budgetår beräknar departementschefen ett medelsbehov av 1,150,000 kronor och förutsätter därvid, att en devieringsbana skall anordnas, och att kostnaderna för denna skola kunna inrymmas inom förut angivet totalbelopp för byggnader, samt att under nästa budgetår tjänstebostäder icke skola behöva uppföras i den omfattning, som flygförvaltningen avsett.

Centrala flygverkstaden i Västerås. Byggnadskostnaderna för centrala flygverkstaden i Västerås beräknades av departementschefen i 1942 års försvarsproposition till ett belopp av i runt tal 2,525,000 kronor för femårsperioden 1942/47. För budgetåret 1942/43 har för ändamålet beräknats ett belopp av 1,400,000 kronor. Flygförvaltningen har nu äskat ytterligare medel för uppförande av tjänstebostäder i större omfattning än som av departementschefen i fjol beräknades under femårsperioden. Departementschefen finner emellertid icke anledning att nu i byggnadsprogrammet medtaga de kostnader för tjänstebostäder, som enligt 1942 års försvarsbeslut skulle anstå till tid efter femårsperiodens slut. Ett av flygförvaltningen framlagt förslag om utförande av vissa arbeten vid målarverkstäderna har departementschefen icke heller ansett sig kunna biträda. Medelsbehovet uppskattas därför av departementschefen till 1,200,000 kronor för nästa budgetår. I anslutning därtill framhålles, att frågan om i vilken omfattning tjänstebostäder böra komma till utförande, bör få prövas av Kungl. Maj:t med beaktande av i Västerås föreliggande bostadsförhållanden.

Centrala flygverkstaden i Arboga. Kostnaderna för markförvärv, flygfältsarbeten och byggnader m. m. för centrala flygverkstaden i Arboga beräknades av departementschefen vid framläggande av förslag i ärendet till 1942 års riksdag till 10,250,000 kronor, av vilket belopp 3,800,000 kronor föllö å budget-

året 1942/43. Därvid förutsattes, att sistnämnda belopp icke till någon del skulle komma till användning för tjänstebostäder. Ett av flygförvaltningen numera framlagt förslag om beräkning av medel för tjänstebostäder finner sig departementschefen icke utan ytterligare övervägande kunna godtaga. Arboga stad har nämligen iklätt sig att medverka för bostadsfrågans lösande. På grund härav finner departementschefen det totala medelsbehovet för byggnader vid verkstaden kunna minskas från förut beräknade 10,250,000 kronor till i runt tal 9,500,000 kronor. Det återstående medelsbehovet skulle alltså utgöra 5,700,000 kronor, och härav finner departementschefen böra för nästa budgetår beräknas ett belopp av 5,500,000 kronor. Departementschefen förutsätter, att om uppförande av tjänstebostäder skulle visa sig oavvisligen nödvändigt, Kungl. Maj:t skall äga att av förevarande anslag ställa erforderliga medel till förfogande för ändamålet.

Centralförråden. I 1942 års försvarsbeslut har förutsatts inrättandet vid flygvapnet av en i anslutning till försvarsutredningens förslag i ämnet utformad centralförrådsorganisation, innefattande förråd för flygmateriel, för vapenmateriel och för intendenturmateriel. Kostnaderna hava uppskattats till 1,946,000 kronor, och härav beräknades vid 1942 års riksdag 500,000 kronor för budgetåret 1942/43. För nästa budgetår har departementschefen i enlighet med förslag av flygförvaltningen räknat med ett medelsbehov för dessa förråd av 1,366,000 kronor, varefter skulle återstå ett belopp av 80,000 kronor, avsett för centralförråd för intendenturmateriel.

Flygvapnets underofficers-, signal- och tekniska skolor. Flygförvaltningen har hemställt, att medel måtte beräknas för att ändra Västmanlands flygflottiljs nuvarande etablissement i Västerås byggnader till skollokaler för angivna skolor, men departementschefen har funnit dessa byggnadsfrågor böra underkastas utredning, innan ställning tages till desamma. På grund härav beräknar departementschefen icke några medel för ifrågavarande byggnadsföretag under nästa budgetår.

Eskaderstaber och flygbasområdesstaber. Departementschefen räknar icke med några byggnadskostnader för dessa staber under nästa budgetår, enär det åtminstone tills vidare anses möjligt att tillgodose uppkommande lokalbehov genom förhyrning av lokaler.

Flygvapnets övningsplatser. För detta ändamål beräknar departementschefen icke några medel för budgetåret 1943/44. Ett av flygförvaltningen framlagt förslag om beräkning av ett belopp av 160,000 kronor för vissa förråds- och garagebyggnader vid Bodens övningsfält har departementschefen funnit sig icke böra nu tillstyrka.

Flygvapnets krigsflygfält. För anläggning och utvidgning av krigsflygfält, anläggning av permanentbanor på dessa samt iordningställande av baracker och tjänstebostäder för tillsynsmän vid krigsflygfält har i 1942 års försvarsbeslut beräknats ett belopp av tillhoppa 7,764,000 kronor. Härav hava för budgetåret 1942/43 5,810,000 kronor tagits i betraktande vid byggnadsanslaget

beviljande. Departementschefen föreslår nu, att för nästa budgetår måtte beräknas återstoden av totalkostnaden eller 1,954,000 kronor.

Sammanfattning. I enlighet med vad departementschefen sålunda föreslagit har det sammanlagda medelsbehovet för de ifrågavarande byggnadsarbetena för flygvapnets räknning — med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1941 — beräknats på sätt framgår av en i propositionen intagen sammanställning (sid. 71), vilken slutar å ett belopp av 54,756,000 kronor. I anslutning till vad departementschefen inledningsvis anfört har departementschefen funnit böra av riksdagen äskas ett belopp av allenast 25,000,000 kronor för budgetåret 1943/44 med rätt för Kungl. Maj:t att enligt av departementschefen angivna grunder medgiva anslaget överskridande.

Utskottet.

Departementschefen har under förevarande punkt framlagt ett flertal förslag om byggnadsarbeten, som avses att komma till utförande vid flygvapnet under nästa budgetår. Mot vad departementschefen härutinnan i skilda avseenden föreslagit har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Vidkommande byggnadsarbetena vid Östgöta flygflottilj framgår av propositionen, att flygförvaltningen begärt medel för renovering av mässutrymmen för officerare, uppförande av gymnastikbyggnad samt utökning av intendenturförråd. Departementschefen har emellertid ansett ifrågavarande byggnadsföretag böra tills vidare uppskjutas. Utskottet har avlagt besök på platsen och funnit betydande bristfälligheter vidlåda ifrågavarande byggnader. Då Kungl. Maj:t emellertid för närvarande icke funnit sig kunna äska anslag för anläggande av gymnastiklokaler, badhus och dylikt vid militära förläggningar, anser sig utskottet, som i annat sammanhang anslutit sig till denna Kungl. Maj:ts ståndpunkt, icke böra göra något uttalande beträffande gymnastikutrymmena i här förevarande fall. Angeläget synes däremot vara, att mässbyggnaden vid Östgöta flygflottilj så renoveras, särskilt med hänsyn till uppvärmningsmöjligheterna, att den bättre än vad för närvarande är fallet kan tjäna sitt ändamål. Utskottet vill i anslutning härtill framhålla angelägenheten av att denna fråga snarast blir föremål för närmare prövning.

Vad departementschefen anmält därom, att Kungl. Maj:t i vissa fall beslutat disponera medel för andra byggnadsändamål än dem, för vilka de av riksdagen anvisats, har med hänsyn till vad som upplysts i ärendena icke givit utskottet anledning till erinran.

Vad beträffar finansieringen av byggnadskostnaderna och anslagsbehovet för nästa budgetår får utskottet, under hänvisning till vad utskottet ovan under punkt 1:o anfört, tillstyrka Kungl. Maj:ts hemställan under förevarande punkt.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) till *Vissa byggnadsarbeten m. m.* under försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond, för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 25,000,000 kronor;

b) medgiva, att ifrågavarande anslag må överskridas — för-

utom med belopp, som erfordras för bestridande av merkostnader på grund av prisstegring i förhållande till prisnivån den 1 juli 1941 — inom ramen av ett för budgetåren 1943/47 för byggnadsföretag m. m. under flygförvaltningens delfond beräknat belopp av 98,800,000 kronor, i den mån så erfordras för tillgodoseende av medelsbehovet för de byggnadsföretag m. m., som enligt riksdagens beslut i anledning av vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1943 under nämnda delfond eller i särskild proposition anföres skola komma till utförande med anlåtande av berörda anslag.

5:o) **Nybyggnad för flygvapnets myndigheter.** I fråga om Kungl. Maj:ts framställning (punkt 8) angående anslag för ifrågavarande ändamål avgiver utskottet framdeles under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Stockholm den 9 april 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Torsten Ström, Lindström, Sven Larsson, Andrén, Heiding, Bäcklund, Karl Andersson, friherre De Geer, Ekströmer* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Persson* i Falla, *Isacsson, Hansson* i Rubbestad, *Mårtensson, Nilsson* i Steneberg, *Lindholm* och *Eriksson* i Frägsta.

Reservation

vid *punkten 1:o* (Vissa anslagstekniska anordningar med avseende å byggnadsanslag till försvarsväsendet) av herr *Hansson* i Rubbestad.
